

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.
UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRMEZŐK EGYLETE ÉS AZ UDVARHELYMÉGYESI ÁLTALÁNOS
TANÍTÓ-EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNJE.

ELŐFIZETÉSI DIJAK: Egész évre 4 forint, Félre 2 forint. Negyed-
évre 1 forint. Hónap, havi díj 10 krajczár. Előfizetőknek egyre
1 forint, a havi-egylet tagjainak, községi és körjegyzőknek 2 forint.
Hírlet és nyilatkozó díj 10 krajczár.

Megjelenéstől egykor: vasárnap.

BETEG PÁL.

BERKEZETŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BETEG PÁL köznyomtatás és könyvtárazás (Kossuth-utca), hova minden a lapot érdeklő közönség, előfizetők és hirdetések intézked.

Kitűzők nem ártanak visszat.

Hivatalos hirdetések 100 szöveg minden szö 2 krajczár, azonnali 1 krajczár.
Hivatalos hirdetések 100 szöveg minden szö 2 krajczár, azonnali 1 krajczár.
Hivatalos hirdetések 100 szöveg minden szö 2 krajczár, azonnali 1 krajczár.
Hivatalos hirdetések 100 szöveg minden szö 2 krajczár, azonnali 1 krajczár.

Hol legyen a városháza?

Az újv első közlésénél új magán, mint közéletben éleik vizsgálódás tárgyát képezheti azon merleg, melynek egyik serpenyőjében az ér reményei, tervei, a másikon pedig a boldogulás és előhaladás megvalósult tényei foglalnak helyet.

Városunk belételeinek programjában hosszú időnk során (gyönyörűtől fogva) ragyogtak mindenben az esztétikai, közegettségi stb. kívánalmak szerint felépített szükségessé teendő a mily jólesőleg világítottak és elején, egy oly elhomályosult tények állandóan és végén, hogy folyton halványban jelenjenek meg a nézőkben előtérre szökve.

Új városihoz? Vane telek, melyet fundamentum és díszes falai képezelnek meg nem terheltek volna? Csak hogy e falak, mint a kártyavár, vagy delibab képei összeomlottak, szétrepentek az iparsikola, árulás és más szükségességek teretvesztésével együtt! S te sétatér, mikor fog enyhülni, fáradságos munka után üdült nyújtani szellős árnyad? Vagy a kínos vergődés, tehetetlenség mellett nincs más felelet, mint a Poe Edgar holldója szavai: Soha, soha!?!...

Annai bizonyos, hogy ezen fogós és fontos kérdések együttes csoportosítása, megválasztása tervvel megoldható lennének.

Valahányszor az eljert és ép e miatt – valjuk be – nem impónáló új városihoz építélete tekintet, mindannyiszor én is köztérítési mámban szenvedek; más helyre képelem s folyton tervezek, melyet most az alábbiakban nyilvánosan is bemutatok.

Terveim minduntalan oda vezetnek, hogy egy stíluszerűen épült megye-palota – körül parkozva, árnyas sétával övezve – mily

gyönyörű volna, pl. a jelenlegi – barompiac helyén! Hogy pedig ez diomkép valószínűságon, – szerintem – semmi sem kellene, mint az áthelyezést a város terveivel kapcsolatba hozni.

A jelenlegi vármegyeházában helyet találának a város hivatalai, a földszinten elhelyezhetők lennének az iparosok árcsarnokai és iparkolnák is egészséges menhelyet kapva végre valahára.

E kére épület központi jelentősége elvitathatlan; alkalmas, illetve alkalmasít tetele nem utóknek nehézségekbe s a mi figyelmen kívül nem hagyható, az iparosok is a központi való elvitathatóságnak nem panaszkodhatnak. A mi pedig a költségvetést illeti, városunka névze és sokkal előnyösebb lenne a már felvetett tervezetnek.

Az eszme keresztül vitelt a vármegye és város legintimébbben összejött érdeklő közönségénél fogva, nagyon megkönyítette az egyszerűen fogantatható tettek-esere, mely mind a kettőnek külön-külön javára, együttesen pedig ártalmának.

Az égető szükségét képező sétatér berendezése pedig, hogy csak a barompiac-teret és más építkezéssel összefüggő történetek, az a helyi viszonyból inkább következők.

Elmondhat röviden tervem s azt hiszem másoknak is lesznek hasonló ötletei, kik nem tekintik e fontos ügyeket meddő kérdések és nyilvánosságra hoznak tevéteiket, hogy így határozott terv és mentől előnyösebb kivitel módokat legyenek elérhetők. Az intéző körök sem vehetik rossz néven, ha az általános elmékedések és javaslatok helyett k-sz indítványokat, terveket ajánljunk fel, olvasni és közös eszmecsere tárgyává tenni.

Széchenyi meghajított a közönség ama ki-

vánságai előtt, melyszerint a „Hotel” emlékedési helyet késsz indítványokat várt s épen azért „Stadium”-ban nyilvánosság határozottan kijelölt szövekték.

Tegyeknek így az intézők is. A vármegye adja át építetét, a város vegye meg s építsük egy legújabb vármegyeházát – a barompiac terre, mely a város díszre válna – impónálóan. De.

Udvarhelyi vármegyei múzeum.

Hogy mióta az eredete a székelvény, honnan jött, mikor teleült ide a székel nép? – vajjon hun-magyarv-e, királyi telepítés-e, vagy pedig a honfoglalás betelepítésének egyik ága? ... ezt a dolgot mi nem tudjuk – igaz, positive nem is tudhatjuk, de azért szö van róla ott egy közönségben. Ez a kérdés idáig meg nem volt, kérdés megállapítva és tudományosan eldöntve, hanem, ezt a kérdést a Jakab Elek monográfiája sem fogja eldönteni, ahán én bizonyos vagyok. De elfogad dönteni, ki fogja mondani és tekintetben a végző – az is bizonyos, az ethnographiai adatoknak és a muzeális gyűjteményeknek – a mi nálunk nincsenek – összehasonlító eredményre.

Van a megyénkben több rendbeli váromlások, van templon, erélye és a szö-monda, régi festmény – van az állam-köztársasági kora, szö-ellen, stílus, pogány, keresztény, román jellegű díszítésmű, egy szöval műtörteneti, központi-vezetési és műpári értéke; de vajjon meg vannak-e azok vizsgálva, becslelve és tanulmányozva alaposan, hogy aztin ezekből a vizsgálatokból kihozhatók, megismerhetők és tovább fejlesztésére lehessen az a székel – nem is mondunk központi-vezetési, de műpári értéket, a mi székelvény meg volt: hajdan s bizonyosra is van a mi ma is? E pontra névze az Orban Balazs érdemre mondták a mi egy leltározó nyers lelletit anyagunk. A többi kör, hogy egy példát mondjak, a Gonkavár jelölése ősi maradvány volt az enliki templom felirata értékes grafikai felirat, ha ugyan utóbbi híresen másolatban a megyénk meg volta. Mert az Enliaka névét is azben Jenklaknak mondatott és írják, az egyik székel törzsfő neve

TÁRCSA.

Az Újépület.

Rontják, bontják valahára Budapestet azt a házat, Mit felcsúszd a gyásos köveiről, bonfában.

Hozzáaptad börtön, bíró Véres Árvay, gyászeneked. Ha rámentek, belenyúltak Szüznőbe a lánc csörgése.

Áók terült roszadt falak Ormán, főlecek nagy, osákný. Portellóbból kiragysz egy Háromszözi szöz avárnyát;

Az a dícső szent lobogó, Mely hitvástat jut meg árá, Hogy a romok gyászos helyén Údv ragyogjon a hácsár!

Fülei Sz. János.

János az iskolaszkolára.

(A „Székely-Udvarhely” eredeti tárgya.)

Nincs valaki építéssel teremtés, mint a fausi iskolaszola. Rögöl szög, díben rozsoabb, en legrosszabb kedve van. Közöltesen megöröklött az, hogy tertia tudomány. Tertia tudomány névze a két láb talpán állatok közt tartozók, természetesen azonban g éven eltt azoktól. Ha felvessz és ha let-

szed is sír. Álmában is a nebulatok kommandozása s a tanítók zsarnokságát emlegeti.

Ezeknek is minitja az én Jánosom, ki mollesleg monda, még haragzód is. Ugy meghuza az az áldott haragot, de ugy meghuza. ... Ha azonban azt véghezhozi, szöje örökös poroz, amiről azonban az iskolai padokunk legkevésbé tudomások sincsen. Ez ugyan nem annyira az iskolai padokunk iránt, hanem annak az örökös fűvén, mint áldóknak nevezünk. Ha azt a szeraszmát el lehetne kerülni, kevesebb volna a panasz zsarnokságunkról s talán barátságosabban mondanánk:

– Jó reggelt János, hat hogy alott, fel kellett volt-e?

Mert ezt mindennap meg kell kérdeni egy jól nevelt iskolázottól. Másképpen baj lenne belőle, nagy baj! Ez és so többet se kevesebbet. Én János fel fog lelegelni s gondolja magában: Ugy-e, hogy látunk kire van szükség? Az ám, még pedig a legugyibb szükség.

A mi Jánosunk mások jellemző tulajdonsága az, hogy hozzájárul nem sokat szökeletől. Tisztelet van a sokat jelentésével. Hang-ugyozása meg épen nem sokat fejez ki. A nyomatékos kitételekkel bizonyos elkötelezés a sír, olyankor mikor a díszpáster monda a tanárnak, hogy h á r o m a x á z szeret csak nem őrizhet egyedül. Aztán le lehet olvasni arczáról, hogy: no est én is megmondom.

Perse, hogy János is olykor némely dolgokat megmondott. Haem amny igazságon, eszélelőn. Jól tette, jól. Haem meg is rángatózott a bajlása után s az iskola kapuja felé önélegültséggel hunyított

egyik, mintha az azártalan kapufája valamit tudna arról.

– Hej János! A takarítás egy kisse hiányos Ere-se hat már felölt az a kőseprőt, hogy szöjdi fel azt a feugleg lerakodott port a piszkos padonról. A padokat pontosabban kell törölni, az ablakünyökök meg épen ...

– Jó van, jól. Mindent megcsinálnék idővel – szokás szerint.

– De ellenkezőleg, ne szokás szerint csinálj ki, hanem attól kisse eltérően, alaposan és tisztán – Egelegen meg tanító ur, ha még az én takarításom nem tetszik? Nem ott a baj, nem. Rög tud én azt, mi bántja a börtöt, mikor itt meghonosultam; még akkor egyzerbe észre vettem. Azt én van fejem, fejbelem eszem ...

– Ez az eszem, mi? ...

– Ugy, ugy. Már megtörténik időm, tanító ur is, Meglátok mit egyt, meg mi. Embor emberrel el, kiki meg pártjával, én is az én szöndámom.

– No, no János, sem vagyok én szöta, sem a többi ...

– Csak egy mondanék ne, is. ... Azok, azok a gyermekek, no, ott a baj. Jól, jól, mi csinalnak, mit csinálnak. János vakarja a fejét. Egyik ide, másik oda, az is le van, az is kité. Ha sok dolga van tanító urnak is velük. Hat még nevezik. Hova visz, tégy tized, hova visz, tégy tized. Haem hat leszavaztat. Meglátok, meg meg. De még egyet is, az a legugyibb baj az, az. Hátba mond az ember annak az iskolagondozónak. (Sugra) Csak bodujka karta-zárni pipját a szöjába s taszigálja ide, taszigálja oda. Ha sem égy gyújja, ha égy szöjogója, de egyébe

Dialog, elbadjék: Szabó Ilonka és Szemerjai Károly
Rendezők: Mészáros Zoltán, Ferenczi Mariska, Váczy
József, Szabó Ilonka

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

